

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ Г О Т О В /

20-шо (3771) №,
2026 ий 22 май,
кугарня

0+

Ямде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Пытартыш йынгыр у корныш ужата

26 майыште республикысе школлаште чоным вургыжтарыше пытартыш йынгыр уэш йонгалтеш. Тений Марий Элыште 9-ше классым 8 тўжем утла йоча тунем пыгара. Нунын коклаште – Советский район Кельмаксола школ гыч 18 ўдыр-рвезе. Тышеч кумыгынжо «Ямде лий» газетын чолга юнкоржо улыт – Виолетта Трифонова, Иван Горохов да Юлия Ягодарова. Иктышт икмыняр ий ончыч кылым кученыт гын, весышт тачысе кечынат поро йолташ улыт. Юля гын журналистикын тўрлў жанрже дене чолган возкалымыжлан «Ямде лий» газетын икымше редакторжо З.Е.Яковлева лўмеш премийым эсогыл кок гана налын!

– Школ – тиде кугу еш. Индеш ий жапыште ятыр йолташым муат, келге шинчымашым налат. Туныктышо-шамыч мыланна эн кугу эңертыш улыт, ончыкылык ылышыш кумда корным почыт. Мемнан дене пырля снимкыште класс вуйлатыше да марий йылме ден литературым туныктышо Ирина Валериановна Караваевам ужыда. Тудлан кўра марий йылмым нимучаишдымын йўратена. Химий ден биологийым туныктышо Алевтина Николаевна Рассолова кокымшо ава гай: куан ден ойгым кеч-кунам пайлаш ямде. Нунылан кугу таум ойлена. Моло предмет дене туныктышо-шамычланат вуйым савена, – ойла Юлия.

Ўдыр-рвезе-шамычым экзамен-влак вучат. Тергымаште келге шинчымашым ончыктен, сай професийым ойыраш але 10-шо классышке ўшанлын вончаш тыланена. Тек шинчымаш ылышдам пойдара, а школ дене кылдалтше волгыдо шижмаш чоным ўмыр мучко ырыкта.

Христина АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом школ архив гыч налме.

Марий пүртүсүм ШЫМЛЕНЫТ

Б.В.Всесвятский лүмеш всероссийский конкурсышто йырвелым шымлыше самырык ўдыр-рвезе-влак мастарлыкштым тергеныт. Шукерте огыл тудым иктешленыт. Конкурс онлайн йөн дене эртаралтын. Марий Эл гыч 10 шымлыме паша да проект дене 15 йоча тангасен.

Лектыш куандарыше. Кокымшо верым Алина Павлова (Морко, Коркатово) да Кира Кузьмина ден Иван Петкеев (Йошкар-Оласе йоча экологий да биологий рүдер) налыныт. Роман Лютов (4-ше но-

меран Медведево школ) да Анастасия Иванова ден Елена Степанова (Коркатово, **снимкыште**) кумшо верыш лектыныт.

– Шымлыме пашана тыге маналтеш: «Анатомическое строение ксантории настенной и пармелии борозчатой в разных экологических условиях города Йошкар-Ола». Пүртүс арулыкым шотыш налын, кок түрлө регенчым тапастаренна. Иктешлымашина почеш, рүдоласе Димитровский парк – кушкыл-влаклан тўзланышыт утларак келшыше кумдык, – ойла 11-ше классыште тунемше Елена Степанова. Тудо да пырля тунемме йолташ ўдыржө Анастасия Иванова «Микология, лишенология, альгология» тангасыш ушненыт. Ўдыр-влаклан биологийым тунныктышо Валентина Михайловна Васильева полшен.

*Оля МАЙКОВА.
Фотом Марий Элысе Образований да науко министрствын «ВКонтакте» воткылысе тўшкаж гыч налме.*

Тўвыргө да лектышан арня

Йошкар-Оласе Бауман лицейыште тунемше Ольга Номанова (**снимкыште**) «Большие вызовы» тўнямбал конкурсын «Генетика и биомедицина» тангасыштыже сенгышыш лектын. Мероприятий «Сириус» тунемме рүдерыште эртаралтын.

– 7-12 майыште «Сириус» рүдерыште иленам. Тушко «Создание новых гибких электродов для систем биомедицинского мониторинга» проектым аралаш миенам. Наставником – Ульяна Евгеньевна Казакова. Организатор-влак мыланна тўвыргө программым ямдыленыт: квиз модыш дене модыктеныт, тангасымашым эртареныт, лекцийым лудыныт. Икманаш, кажне кече пайдалын, оңайын эртен. Тўрлө вере экскурсийыш коштынна. Мыланем чылажат моткоч келшен, – ойла Ольга.

Ўдыр 10-шо «Е» классыште тунемеш. Химийым да естественный науко-влакым йората. Тений бадминтонлан шўмангын. Спортын ты видше дене 2-шо разрядше уло.

*Оля МОШКИНА.
Фотом еш архив гыч налме.*

Российысе увер

«Мама и дети в национальных костюмах» тўнямбал фотоконкурс тениш шымше гана эртаралтеш. Йодмашым ethno-photo.com сайтгыште 25 сентябрь марте колтыман.

5-11-ше класслаште тунемше-влак, «Семейная память» всероссийский конкурсыш ушныза. «Шымлыме проект» але «Усталык проект» тангас-влак гыч келшышыжым ойырыза. Тўрыс увер – семейнаяпамять.рф сайтгыште.

«Большая перемена» всероссийский конкурсыш 1-10-шо класслаште тунемше-влак ушнен кертыт. Йодмашым 30 май марте колтыман. Проектным илышыш шындараш шийвундым, «Артек» тўнямбал йоча рүдерыш путёвкым да ятыр вес пөлкым сенген налаш лиеш.

Марий Элысе увер

Республикысе йоча да самырык-влаклан В.Колумб лүмеш книгагудо «Под семейным зонтиком» дистанционный квест-модмашым эрара. Rubcolumba.ru сайтгыште пуалтше түрлө заданийым шуктыман. Сенгышым 8 июльышто палемдат.

6-11 июльышто Йошкар-Олаште Марий самырык тукым слёт эртаралтеш. Ушнаш кумылан-влак 10 июнь марте mer-kanash@mail.ru адрес дене электрон почтыш анкетым колтышаш улыт. Анкете – Мер Кангашын «ВКонтакте» воткылысе тўшкаштыже.

30 майыште 12 шагатлан Йошкар-Оласе Чарла кремлыште «Наследие» исторический реконструкция фестивал эртаралтеш. Тушко еш дене мисн толаш лиеш.

Кажне тунемшын – шкешотан паша

те-весым умылен пашам ыштат. Икоян коллективым Наталья Васильевна Пушкина вуйлата.

Ты школышто тун предмет-влак деч посна ешартыш шинчымашым пуымылан кугу туткыш ойыралтеш. Мутлан, луымшо классыште тунемше-шамыч проектым возаш тунемыт. Тиде пашам Н.В.Пушкина шкежак вуда.

– *Тунемме ий мучко удыр-рвезе-влак дене проектын кышкаржым лончылена. Вара кажне тунемше иктешлыме паша семын проектым але шымлыме пашам воза, –* ойла Наталья Васильевна. – *Тудым жюри ончылно арала. Проектым возымо дене пырля ме калык ончылно шкем кучаш, мутланаш тунемына.*

Тений проектым аралымыште мыят лийынам. Луымшо классыште

тунемше 32 удыр-рвезе турло темылан возымо пашам аклымышке луктын. Мутлан, Александр Смирновын «Семейная летопись подвига» шымлыме пашаже пеш поян да ойыртегалтше. Татьяна Дульская Марий автоном областын икымше вуйлатышыже И.П.Петров нерген каласкален. Тале мер пашаен, чолга журналист да вуйлатыше Юрий Русановлан полклаттше проектше дене Михаил Охотин (**снимкыште**) палдарен. Валерия Лебедева школышто медиарудерым почаш кумулан, а Екатерина Чеканова – теле садым.

Кажне тунемше иктешлыше отчеткым сулен налын. Тунгалме пашам умбакыже шуяш да лектыш дене куандараш шона.

*Людмила ГРИГОРЬЕВА.
Авторын фотожо.*

Йошкар-Оласе 32-шо номеран школ у, ныл пачашан. Чатка оралте торашке волгалтеш. Школ пеленысе участкыштат йырым-йыр арулык палдырна. Школ коргышкы пурымеке, кумыл утыр нолталтеш. Тушто чонлан каньыле. Кажне пачашыште турло стенд, ончер, сурет-влак илышлан келыштарыме улыт. Чылажат икшывын шинчымашыжым, шкешамжым пойдараш ышталтын. Тунемше ден туныктышо-влак ик-

Онай йомак

«Марла лудына» марафон шукулан палыме, шонем. Апрельшыште эртаралтше марафонышко мыят ушненам. Тунам йомакым, легендым, преданийым лудаш кулын. Жап лийме семын книгаг кидыш налаш тыршенам, авамат эре кумулан ден. Мыланем «Каза, тага да пырыс» йомак поснак келшен.

Суртвольык-шамыч пусо ушакылан улмышт дене чодырасе виян янлык-влакым сенгенит.

Марафонышко моло йоча-шамычат ушненыт. Тыгай акций марий книгаг лудаш кумулангда, шочмо йылмын сылнылыкшым аклаш тарата.

*Виктория ИВАНОВА.
Морко, Коркатово.*

Чолга еш

Звенигово йоча усталык рудерыште «Семейная Зарница» всероссийский модышын районысо этапше эртаралтын. Тушко пырля тунемме йолташна Павлик Марков, ача-аваже, 9-ше классыште тунемше Андрей изаже ушненыт. Модышышто историйым палымым тергеныт, кажне еш усталык койышыжым ончыктен, автоматым погаш да рончаш кулын. Павлик классыште автоматым эн писын пога. Тангасымашыштат ончылно лийын. Марковмыт – чолга, чулым, усталык койыш дене ойыртегалтше еш. Нуно модышын кажне йыжынгыштыже ончылно лийыныт да икымше верым сенген налыныт (**снимкыште**). Ме Павлик дене кугешнена да сенгымаш дене саламлена.

*6-шо «Б» классыште тунемше-влак.
Звенигово, Чапмарий.*

Фотом школ архив гыч налме.

Эртыкым палаш кулеш

Шукерте огыл ме, тунгалтыш класслаште тунемше-влак, «Сенгымаш диктант» тунямбал акцияш ушненна (**снимкыште**). Ача-ава, иза-ака-влак дене пырля 25 йодышлан вашмутым кычалынна. Нуно Кугу Ачамланде сар тунгалмылан 85 ий теммылан да Совет Ушем мар-

шал Георгий Жуковын 130 ияш лумгечыжлан полклаттше лийыныт. Акции пеш пайдалын эртен. Эртыкым эшеат келгын шымлаш кумулангынна.

*«Сескет» сылнымут кружокын тунемшыже-влак.
Морко, Арын.*

Фотом школ архив гыч налме.

Шочмо кундемым мотор, ойыр-темалтше, легендылан поян вершөр веле огыл, уста, пүсө ушакылан, лүддымө ег-влак чаплан-дарат. Нуно курымешлан келге кышам кодат. Лач тыгай пошкудо-шамычын илыш корныштым Волжский округ Карай школышто тунемше да «Юный краевед» йоча ушемыш коштшо ўдыр-рвезе-влак (снимкыште) шымлат. Тудым историйым, общественнанийым да географийым туныктышо А.В.Гордеева вуйлата.

– Школна Карай ялыште верланен. Легенде почеш, кугу чодыраште кум пörъен илен: Карай, Керей да Ярай. Сонарлаш йöратыше Керейын илыме верыштыже кызыт Памашола чодыра верланен. Ярай мланде пашалан шүман лийын. Тудын илаш кодмо верыштыже – кызыт Ярамарий. Сонарзе Карайлан ты вершөр келшен. Эрвел могырышто келге корем лийын, касвелне – мотор, коллан поян ер, кечывалвелне – сип чодыра, – оила Алевтина Витальевна.

Йоча ушемын тун сомылжо тоштер дене кылдалтын. Тунемше-шамыч экспонат-влакым шымлат, экскурсийым эртараш тунемыт. Шымлыме пашамат шуктат. Российын Геройжо Валерий Иванов, партизан Степан Артемьев (сар деч ончыч Карай школышто

Карай кундем талешкылан поян

туныктышылан пашам ыштен), Марий Эл Республикысе тўвыран сулло пашаенже, 1970-80-ше ийлаште кумдан палыме «Эрвий» куштышо ансамбльлан тўналтышым пыштыше Егор Савельев, туныктышо, Кугу Ачамланде сарын участникше Александр Гуськов да моло нерген уверым погеныт.

– Кугу Ачамланде сар годым тыныслык верч крдалше кочана-влакым кундемнан талешкыжлан шотлена. Патыр ег-шамычым аклен, «Фронтовые письма: хранить вечно» проектым виктарена. Школ тоштерыште улишо серыш-влакым лудынна, сканироватленна, печатленна. Марла возымым рушлаш кусаренна. Нуным посна папкыш чумыренна. Тений музейышке 26 серышым конденыт. Письмам Илья Михайлович Михайлов возен. Тудо туныктышо лийын улмаш. Карандаш дене возымо южо вере уштылалтын, умылаш неле. Ты

паша шуко жапым налеш гынат, йоча-влаклан онай, – палдара Алевтина Гордеева.

Талешке землякышт нерген мол-влакат палышт манын, тунемше-шамыч конференциялашке ушнат. Дарья Вагютова «Прокопчук Степан Гаврилович – командир и боевой друг» пашаж дене «Есть Родина у каждого из нас» республикысе шымлыме паша конкурсышто икымше лийын. Алексей Швецов «Защитники и созидатели России: святые, герои, труженики» республикысе конференцияште «Гуськов Александр Григорьевич – учитель, прошедший войну и плен» пашаж дене сенгышыш лектын.

– Шочмо кундемже дене кажне икшыве кугешна. Талешке-влакын илыш корныштым шымлен, примерым налыт. Нунат тыгаяк лүддымө, ушан кушкыт манын шонем, – оила туныктышышт.

Христина АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом школ архив гыч налме.

Пөтын полшыжо

Легенде

Тиде шукерте ожно лийын. Изиял шоген. Ик вечын кугу чодыра гўжлен, а вес могырым курык-влак верланеныт. Тиде ялыште Пөт лўман рвезе илен. Тудо моткоч поро кумылан, пашаче кушкын, полпаш эре ямде лийын. Пөт пўртўсым пеш чот йöратен. Тудо чодыраш чўчкыдын коштын. Чодыра рвезылан куатым пуэн. А мланде пашамыштыме годым рвезе утларак виын. Пөт тидым шижын.

Икана пеш шокшо кенез лийын. Ялыште вўд ситен огыл, смышат кошкыш тўналын. Ял калык полшышым Юмо деч йодын. Йўдым Пөтлан омо конча, пуйто тудлан ала-кө оила: «Тендан ялыште патыр рвезе уло, тудо полшен кертеш». Пөт умыла: чыла тудын кидыштыже. Вачышкыже котомкам сакалта да чодыра вельш ошкылеш. Шке семынже эре шонкала: «Ял калыкклан кузе полпаш?» Каналташ шинчеш да ойгыж дене шортын колта. Кенета

шинчавўд мландышке камвозеш да тушеч изи пашаш йыргыктен йоген лектеш. Варажым пашаш энгерыш савырна да ял мучко йоген эрта. Ял калык вўдлан пеш чот куана! Чыла ылыжын! Калык, рвезылан тауштен, ялым Пөт манын лўмден. Тыге Пөтъял шочын, а Пөт энгер кызытат ял мучко йоген эрта.

Ульяна САВИНОВА.
Волжский, Пөтъял школ пеленысе
Йоча усталык пöрт.

Онар ден мунло дракон

Моткоч ожно илен улмаш Онар. Тудо виан, пенгыде капкылан лийын. Юл энгерыш пурымеке, кыдал йотке веле нөрөн, эн күкшө пушенге пулвуйжо марте шуын.

Икана Марий кундемыште илыше керемет ден Аждага лүман дракон Онарым пытараш мутланен келшеныт. Нуно паленыт: патырын вийже вүдыштö лунчырга. Садлан тудым Юл серыш ондален колтеныт.

– Вүдия кынелын. Чыла илышым пытарынеже, – шойыштыныт коктын.

Калык верч согышо Онар тыманмеш Юл серыш куржын. Туштыжо молгунамсе семынак тымык: серыште кайык-влак икте-весе дене вычывече мутланеныт, тёрштылыныт, энгерын ший вүдшö кечыште йыли-юли йылгыжын.

Кенета Онарын тупышкыжо дракон кержалтын да патырым вүдышкө шүкал шуэн. Шүйжым пурлын, аярым колташ шонен. Ты энгек нерген янлык-шамыч колын шуктеныт. Маска ден ирлудо тўшка полшаш толыныт. Нуно тушманым пырля сененыт гынат, патырын капышкыже аяр логалын. Вүд гыч лекмеке, Онар мландыш шунгалтын, тудым омо темдалын. Талешкым аважат помыжалтен кертын огыл. Юзо пүчö Онарлан илыше вүдым йүкташ темлен.

– Эргыч йыдалже гыч мландым почкен, кок курык шочын. Каналташ вочмо олмыштыжо ер лийын. Тушто вүд юзо виан. Паремден кертеш, – Онарын аважлан янлык каласен.

Тыгак лийын. Онар илыше вүдлан көра писын тёрла-

нен. Кундемыште илыш ласкагын.

Жап гыч марий мландым уэш ойго авалтен. Вүдия, чынжымак, помыжалтын.

Марий-влакын илыме верыштым вүд йымак колташ шонен. Онарлан шкетланже осал вий ваштареш шогаш йösö лийын. Ойго нерген пален налмеке, Китай гыч мунло дракон чонгештен толын. Пырляште вий кок пачаш шукемын. Онар Вүдиям пўтырал кучен, мунло дракон парнялажым йўлалтен.

Тылеч вара Вүдия вуйжымат ончыктен огыл. А Китай гыч толшо мунло дракон ден Онар танлалтыныт.

Ты йомакын авторжо – 2-шо номеран Морко школышто 5-ше классыште тунемше Данила Емельянов (снимкыште). Рвезе изиж годсек литературлан шўман. Тўрлö ойлымашым, почеламутым серкала.

– Мый тўрлö калыкын йомакшым лудаш але йўкемдыме йөн дене пайдаланен колышташ йöратем. Марий легенде-влакым шымлем. «Моя волшебная история» республикысе усталык конкурс нерген пален налмеке, калыкемын талешкыже да марий чодырасе янлык ден кайык-влак нерген йомакым шонаш кумыланьынам, – палдарыш Данила.

Оля МАЙКОВА.
Фотом еш архив гыч налме.

Шоган ден Кешыр

Шукерте ожно чодыраште Шоган ден Кешыр иленыт. Икте-весешт дене келшен огытыл, эре ўчашеныт, вашла игылтыныт.

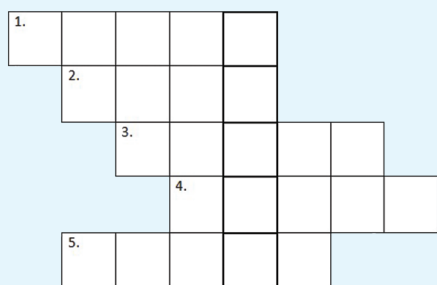
– Мо пеш кочо улат? Садланак койышетат тыйын осал, – Кешыр Шоганым мыскылен.

– А тыйже шере, лайка улат гынат, койышет нимынар пушкыдо огыл. Эре еным игылташ веле ваҕен кошат, – шыдешкен Шоган.

Икана кува ден кугыза чодырашке толыныт. Марий пум чумырен, а пелашыже шудым поген. Кушкыл коклаш Шоган ден Кешыр логалыныт. Кува тамлен ончен, нуныжо моткочак тутлын чучыныт, да пеленже налын. Шолтымо кочкышышкат пыштен ончен, кугызаланат пеш келшен. Ик жап гыч кува чодыра гыч Шоган ден Кешырым куклен конден, йырагыш шынден. Тидым ужын, пошкудо-влакат шындаш тўгалыныт. Тыге ынде шуко ий Шоган ден Кешыр йыгыре йырагыште кушкыт. Тетла огыт ўчаше. Икте-весештым тўрлö шукш-копшанге деч аралат.

Надежда ГОДУНОВА.
Йошкар-Ола.

• Кроссворд •

«Юзо тўня» книга почеш йомакысе герой-влакым палыза. Йодыш-влаклан чын вәшештеда гын, рожын ужгажым поянын чапле чиемжылан алмаштыше чоя пöрьенгын лўмжым пален налыда.

1. Каза, тага да ...
2. Шужышо сур янлык.
3. Энер воктене илыше кайык рывыжым ондален да игыже-влакым утарен.

4. Эн шокшо да чапле пыжашым опышо янлык семын чапланен.

5. ..., тум-тум, Ик игетым кудалте, тум-тум.

Оля МОШКИНА ямдылен.

Ковышт, Возет – уш-акылет пойдарет

Ручка – тунемшын тун йолташыже. Кид дене возымаш йочалан могой пайдам пуа? «Возымо годым кид, шинча, пылыш да вуйдорык пырля пашам ыштат. Тиде уш-акылым виянда, кок полушарий кокласе кылым пенгыдемда. Кид дене возымо текстым сайынарак умылет да куштылгын шарлен кодат. Неле муткылдышым да ойлончым чын кучылташ, шонымашым раш каласаиш тунемат. Тыгак айдемын чытышыже ешаралтеш, пашалан кугурак туткышым ойыра», – оила Йошкар-Оласе «СуперУм» йоча рудерын педагогшо Татьяна Петровна Антонова (снимкыште).

– Кажне айдеме түрлө семын воза. Татьяна Петровна, почеркым ончен, могой иктешлымашым ышташ лиеш?

– Почеркым «лудын» моштышо еным графолог маныт. Тудо, текстым шымлен лекмеке, айдемын койыш-шоктышыжым, кумылжым пален налын кертеш. Нерв системе ден койыш-шоктыш айдемын ойыртегалтше почеркшым шочыктат. Шекланымем почеш, флегматик ден меланхолик-влак мотор да раш почеркан улыт, а холерик ден сангвиник-шамыч умылаш лийдымын возат. Писын шонышо енын возымыжымат лудаш неле: уш-акылже кидше деч виянак пашам ышта.

– Каллиграфийлан тунеммаш йочан возымашыжым вияндаш полиа мо?

– Каллиграфийште ончыл верыш моторлык лектеш. Тыглай ручка деч посна каллиграф-влак түрлө неран пыстылым, кистычкым, карандашым, порым, чиям, чернила ден тушыым кучылтыт. Нуно писын огыт сере, кажне

букважым иксемын, моторын возаш тыршат. Тыгодым буква-шамыч ик кукшытан, ик лопкытан да иксемын тайналтшаш улыт. Но южгунам мутым утыждене сорастарен возымылан кора тудым лудаш лийдымым ыштат. Тиде уда огыл: возышо ен моторлыклан кугу верым ойырен манын, иктешлымашым ыштыман. Каллиграфийым медитаций семынат аклаш лиеш. Вашкыде, уло туткышым ойырен возышо енын чонжо кана.

– Цифровизаций озаланыме дене калык коклаште тыгай шонымаш шарлен: самырык тукумын возен моштымашыже начарештын. Тиде чынак мо?

– Кызытсе йоча шагал воза манын ойлаш ок лий. Но серымашын шотшо вашталтын. Йоча-влак кидышт дене шагал пашам ыштат, парнялаштым огыт лывырте. Возымо методикат начар: шуко икшывым чын возаш туныктымо огыл, буквам серыме да икте-весе дене ушымо мастарлык уке, тыге писылыкым вияндаш ок лий. Урокышто пуымо шинчымашым возен шукташ точыш йоча арулыкым ок шеклане, почерк «чыве чапа дене удрыкалымашке»

савырна. Чынжым ойлаш гын, кызыт кугыенгын возкалымашыжат чот пужлен. Ты нелылык кажне тукумым авалта.

– Моторын возаш манын, мом ыштыман?

– Эн ончыч кид ойыртемым шекланыман, күлешан чогашылым пенгыдемдыман. Тидлан масаж ден упражненийлам ышташ пайдале. Тыгак прописьлан шуко жапым ойырыман. Кагазыш возымо деч ончыч южышто «возаш» лиеш. Түрлө сынан тоя-шамычым арун кораш тунеммеке веле буква деке кусныман. Кажныжым вашкыде да чаткан возыман. Кече еда 15-20 минутым ты тренировкилан ойырымеке, моторын возымо мастарлык виянеш.

Катя СЕРГЕЕВА мутланен.
Фотом рудерын архивше гыч налме.

• Айста модына •

Агысыр аган ате ден түрлө кугытан пырчым ямдылыза. Кугыварня, покшелварня да кошарварня полшымо дене пырчым атыш оптыза. Тыге те киддам вияндеда, возаш келшышын парня-влакым кучаш тунемыда.

• Кидым кандарена •

Йукын ойлена да ыштена.

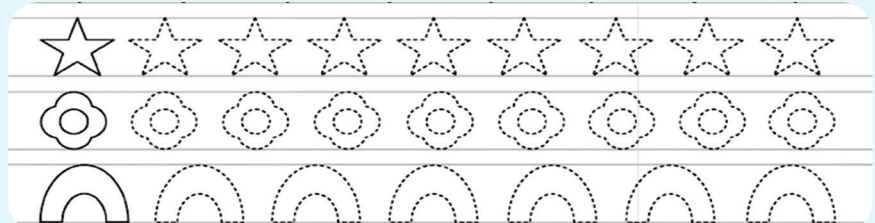
☞ Ме ковыштам руэна, руэна (кидкопам куйкө-улыкө коштыктена).

☞ Ме кешырым нүжена, нүжена (мушкындым куйкө-улыкө ыштена).

☞ Ковыштам шинчалтена, шинчалтена (шинчалым шавымыла, парнявуйым тарватылына).

☞ Ковыштам туржына, туржына (кормыжстылмо семын ыштена).

Сүретым ончен, точко-влакым ушыза.

Шагатым – шке кид дене

Ме, 6-шо «Б» классыште тунемше рвезе-влак, труд уроком пеш йӱратена да эре вучена. Тушко йывырген коштына. Стамеске, ножовко, пужар да моло инструмент дене пашам ышташ тунемына. Тений шке кид дене шагатым ыштенна (снимкыште). Тидлан мемнам Геннадий Иванович Осинкин туныкта. Туныктышына пеш мастар, ыштен моштыдымо пашажат уке гай чучеш. Урокушто мыскарамаат каласкала, весела кумылан, но

пентгыдын йодеш, арулыкым, рашлыкым йӱрата. Тўналме пашам мучаш марте жапыштыже ыштен шукташ туныкта. Мӱнгышкӱ тыгай сылне шагатым намайымеке, ача-авана-влак ӱрыныт. Геннадий Ивановичлан мемнам тўрлӱ пашалан туныктымыжлан тауштена.

6-шо «Б» классыште тунемше рвезе-влак.
Звенигово, Чакмарий.
Фотом школ архив гыч налме.

Йолташем

Карина йолташем Элекэнгер ялыште ила. Йолташ ўдырем шем кўчык ўпан, йыргешке чурьян, поро ончалтышан. Ме ик классыште тунемына, ик парт коклаште шинчена. Карина сайын тунемеш. Лудмо произведений почеш каласкалаш, сочиненийым возаш мастар. Школышто эрта-рыме мероприятийлашке ушна, мастарлыкшым ончыкта. Мый Карина дене кугешнем, тудын деч примерым нала.

Нина ЛЕВАШОВА.
Морко, Эгерсола.

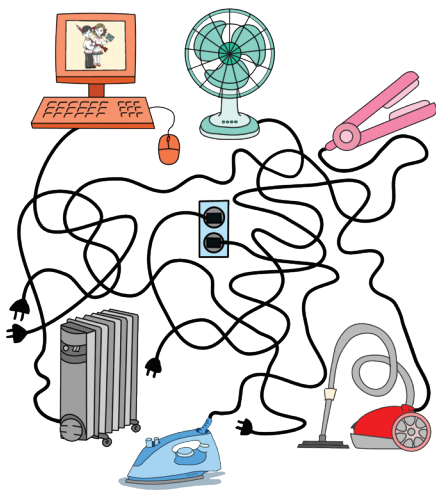

Костя Таныгин (снимкыште) Шернур округ Кукнур школышто 2-шо классыште «нылытан» ден «визытанлан» тунемеш. Музыклан изинек шўман кушкеш. Яра жапше годым гармоньым шокташ тунемеш. 9 майыште икымше гана калык ончыко лектын, «Катюша» мурым шокталтен. Пайрем концертым ончаш толшо пошкудыжо-влак изи рвезым совым кырен вашлийыныт да мурым пырля муреныт.

Татьяна КОНАКОВА.
Фотом еш архив гыч налме.

• Электротўлым аныктыза •

Электроприбор-влак кокла гыч кудыжым чўктымӱ?

• Калык пале •

Кутко шолеш – ояр лиеш.

0+ Ямде лий

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыште регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404,
2023 ий 22 сентябрьыште пумы.

Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.
Директор – Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тўн редактор – А.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1500 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикысе Тўвыра, печат да калык-влакын пашашт шотышто министерстве,
Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ,
424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалькыше урем, 20-шо пӱрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме,
«Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.
Типографийын адресше:
424000, Йошкар-Ола,
Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пумы жап –
14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлӱ лийын кертят. Серыш-влак мӱнгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

У конкурс

Артём ЯГОДАРОВ ден
Богдан ТЫМБАРШЕВ.

Изинек келшена

Богдан дене «Падыраш» ансамблыште куд ияшем годымак палыме лийына. Ме коктынат мураш, кушташ, семузгар дене шокташ йоратена. А гармонь мемнам эн чот уша.

Мый Йошкар-Оласе 17-ше номеран школышто 5-ше классыште тунемам. Богдан И.С.Палантай лумеш тувыра да сымыктыш колледжын Калыкле сымыктыш гимназийышкыже нылымше классыш коштеш. Түрлө вере тунемына гынат, ятыр жапым пырля эртарена. Репетицийыште вашлийына, концертлаште мастарлыкнам пырля ончыктена. Кызыт эше «Онар» ансамблыш кушташ коштына. Богдан дене ончыкыжымат келшаш да усталыкнам иквереш виындаш тунгалына манын шонем.

Артём ЯГОДАРОВ.
Йошкар-Ола.

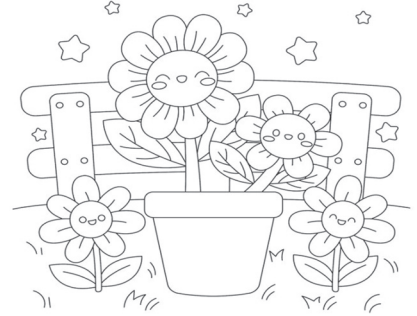

Арина КОРОТКОВА, Алина ХОРЬКОВА, Ангелина НЕКРАСОВА.
Звенигово, Чакмарий.

Шотлыза.

Чиялтыза.

Келшыше ужашым
кычалза.

Ныл ойыртетым муза.

Сүретым ончен, точка-влакым ушыза
да чиялтыза.

